ABDULLAH-İ ENSÂRÎ

Hanbelî mezhebinin büyük âlimlerinden. İsmi, Abdullah bin Muhammed bin Ali el-Ensârî el-Hirevî olup, künyesi Ebû İsmâil'dir. Nesebi, Eshâb-ı Kirâmdan Hazreti Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb-i Ensârî'ye dayanmaktadır. Bunun için Abdullah-i Ensârî diye tanınmıştır. Hadîs ilminde çok yüksek idi. Üçyüz binden çok hadîs-i şerîf ezberlemişti. Ayrıca fıkıh, tefsîr, kelâm, târih, neseb ve diğer ilimlerde derin âlim idi. 396 (m. 1006) senesinde, Şa'bân ayının ikinci günü Herât'ta doğdu. 481 (m. 1185) senesi Zilhicce ayında orada vefât etti. Evliyânın büyüklerinden olan Abdullah-i Ensârî'nin türbesi, devamlı ziyâret edilmektedir.

Dört yaşında iken ilim öğrenmeye başladı. Dokuz yaşından itibâren kadı Ebû Mensûr ve Caruzî'nin sohbetlerine devam etti. Hâfızası fevkalâde kuvvetli idi. Mektepte duyduğu ve yazdığı her şeyi hemen ezberlerdi. Daha o zamanlarda, çok güzel şiirler söylerdi. Gece-gündüz ilimle uğraştı. Abdül-Cebbâr el-Cerrâhî, Ebû Mensûr el-Ezdî, Ebû Saîd es-Sayrafi ve başka birçok âlimden ilim öğrendi. Kendisinden de; Ebü'l-Vakt Abd-ül-Evvel, Ebü'l-Feth Nasr bin Seyyâr ve daha başka birçok zâtlar ilim öğrenip icâzet (diploma) aldılar. Geceleri kandil ışığında hadîs-i şerîf yazardı. Yemek yemeğe vakit bulamazdı. Annesi, ekmek parçalarını lokma lokma edip yedirirdi. Hadîs-i şerîf toplamak için çeşitli memleketlere gitti. Çok sıkıntılara katlandı. Nişâbûr'dan Dezbad'e kadar yağmur altında rükû' vaziyetinde gitti. Çünkü, koynunda hadîs-i şerîflerin yazılı bulunduğu nüshalar vardı. Bunların ıslanmaması için çektiği sıkıntılara, Allahü teâlânın rızâsı için ve Resûlullahın (aleyhisselâm) sünnetine hizmet için katlandı. Niyeti bu idi. Üçyüz âlimden hadîs-i şerîf öğrendi. Bunların hepsi büyük hadîs âlimleri olup, hepsi de Ehl-i sünnet idi. Hiç biri bid'at sahibi değildi. Tefsîr ilmini Hâce Yahyâ İmârî'den öğrendi. Kendisi anlattı:

"Benim, kışın cübbem yoktu. Hava da çok soğuk idi. Evimde ancak üzerinde yatabileceğim kadar bir hasırım vardı. Üzerimi de bir keçe parçası ile örtüyordum. Keçeyi başıma doğru çeksem ayağım, ayağıma doğru çeksem başım açık kalırdı. Yastık olarak da bir kerpiç kullanırdım. Bir de, meclislerde giydiğim elbiseyi asacak bir çivi vardı. Birgün, büyük zâtlardan birisi bize geldi ve hâlimi gördü. Parmağını ısırıp ağlamaya başladı. Bir müddet sonra, başından sarığını çıkarıp önüme koydu. "Buna benden çok sen lâyıksın demek istedi."

"Maddî gücüm olmadığı için, talebelerime birşey alamazdım. Kimseden de bir şey isteyemezdim. Bunun için gönlümde bir elem vardı. Bir kimse, hazret-i Danyal aleyhisselâmı rü'yâsında görmüş. Ona, "Falan dükkânı Abdullah'a ver ki, kazancını talebelerine dağıtsın" buyurmuş. O kimse, de bunu kabûl etmiş. O şahıs, bu rü'yâdan sonra dükkânın kazancını, talebelere dağıtılmak üzere bana verdi."

"Ben, şu iki kimseden daha büyük bir âlim görmedim ve işitmedim. Onlar; Harkan'da Ebü'l-Hasen-i Harkânî ve Herat'da Abdullah et-Tâkî'dir. Harkânî hazretlerinin talebeleri bana, "Otuz senedir hocamızın sohbetiyle şerefleniriz. Onun, sana ta'zim ve hürmet ettiği gibi, başka hiç kimseye ta'zim ettiğini görmedik. Sana ihsân ettiği gibi, başkasına böyle ihsân ettiğini görmedik" dediler. Birgün, Ebü'l-Hasen-i Harkânî hazretlerine, "Efendim, bir şey sormak istiyorum" dedim. O da "Sor. Ey benim çok sevdiğim Abdullah" dedi. Beş suâl sordum. İkisini lisân-ı hâl ile (yaşayarak), üçünü de lisânı kâl ile (söyleyerek) cevaplandırdı. İki elimi dizinin üzerinde tutmuş idi. Bu hâl beni çok etkiledi. Öyle çok ağladım ki, gözlerimden ırmak gibi "göz yaşı akıyordu. Ben tasavvufu Ebü'l-Hasen-i Harkânî hazretlerinden öğrendim."

"Mürşid-i kâmilin mübârek cemâlini görmek ve sohbetine kavuşmak en büyük ganîmetlerdendir. Onların güzel cemâli ve sohbeti her zaman ele geçmez. Onu elden kaçırmamalıdır. Arafat dâima olur, fakat onlar dâima bulunmaz. Bu büyük ganîmeti lâyıkıyla değerlendirmeli, ni'metin kıymetini bilmelidir."

"Bir zaman bir arkadaş ile Basra'ya gittim. Altı gün geçtiği hâlde, hiç birşey yemedik. Yedinci gün bir kimse gelip bize birer altın hediyye etti. Ben de o altını arkadaşıma verdim. O gidip yiyecek bir şeyler getirdi. Beraberce yedik. Sonra yolumuza devam ettik. Deniz kıyısına geldik. Kalan bir altını gemiciye verip gemiye bindik. Gemide, köşede kendi hâlinde oturan biri vardı. Namaz vakitlerinde kalkar, namazdan sonra tekrar kendi hâlinde oturmaya devam ederdi. Kendisine yaklaşıp, bir ihtiyâcı olursa kendisine yardımcı olabileceğimizi söyledik. "Olduğu zaman söylerim" dedi. Birgün bize, "Ben, yarın öğle namazından sonra vefât edeceğim. Gemiciye, sizi sahile çıkarmasını söyleyiniz. Elbiselerimden birşey isterse veriniz. Dışarı çıktığınız zaman bir ağaçlık görürsünüz. Orada, büyük bir ağacın altında, benim kefenlenme ve defin işlerim için herşeyi hazırlanmış bulursunuz. İşlerimi tamamlayıp, beni oraya defnediniz. Benim bu yamalı elbisemi de kaybetmeyiniz. Hille'ye gittiğiniz zaman, zarif bir genç, sizden bu yamalı elbiseyi ister. Ona veriniz" dedi. Hakîkaten de ertesi günü öğle namazından sonra vefât

etti. Bundan sonra biz dediklerini aynen yaptık. Herşey tam anlattığı gibi oluyordu. Hille'ye vardığımızda, tarif ettiği genç karşımıza çıkıp, "Emâneti veriniz" dedi. Biz, yanımızda bulunan emâneti kendisine teslim ettik ve "Allah rızâsı için bize izah eder misin? O zât kimdi? Sen kimsin? Bu olanlar nedir?" dedik.

O bir derviş idi. Miras bırakacak bir malı vardı. Kendisine bir vâris taleb etti. Beni gösterdiler. Siz, bir miktar bekleyin. Ben hemen geliyorum" dedi. Gidip biraz sonra geldi. Kendi elbiselerini çıkarmış, bizim getirdiğimiz elbiseleri giymiş idi. Kendi elbiselerini bize verip, "Bunlar sizindir" dedi ve gitti."

Abdullah-i Ensârî (radıyallahü anh) Şeyhülislâm idi. Hanbelî mezhebinin büyük âlimlerinden olup, çok yüksek bir velî idi. Kerâmetleri pekçoktur. Va'zlarında Ehli sünneti müdâfaa eder, mezhebsizlik ve bid'atlerin kötülüğünü anlatırdı. Allahü teâlâya kavuşmak yolunda yürümek istiyenlerin, evliyâya ve hakiki din âlimlerine çok bağlı olmasını isterdi. Bu yolda ilerleten vâsıtanın, onlara olan tam muhabbet ve bağlılık olduğunu söylerdi. O büyüklere dil uzatanların zavallılıklarını her defasında ifâde eder ve "Yâ Rabbi! Dostlarını öyle yaptın ki, onları tanıyan sana kavuşuyor ve sana kavuşmayan onları tanıyâmıyor. Yâ Rabbi! Her kimi felâkete düşürmek istersen, onu İslâm âlimleri üzerine atarsın" buyururdu.

Hâce Ebû Âsım, Abdullah-i Ensârî hazretlerinin hocalarından ve akrabasından idi. Birgün ziyâretine gitti. Hocası kendisine yemek ikram etti ve ba'zı şeyler öğretti. Ebû Âsım'ın hanımı ihtiyâr idi. Evliyâdan mübârek bir hâtun idi ve Hızır aleyhisselâmdan ilim öğrenirdi Bu hâtun diyor ki: Hızır (aleyhisselâm) bize geldiğinde, Abdullah'ı görüp kim olduğunu sordu. Böyle sormak onun âdetidir. Bildiği hâlde yine sorar. Ben "Filân kimsedir" dedim. Buyurdu ki, "Doğudan batıya kadar herkes onun adını duyar. Şeyhülislâm ismi ile meşhûr olur. Şimdi onyedi yaşındadır. Ne babası, ne de kendisi, ne olduğunu bilmez. Zamanında ondan büyük kimse olmaz. Yer yüzünde onun büyüklüğünü duymayan kalmaz."
Abdullah-i Ensârî hazretleri buyurdu ki:

"Öyle zaman olur ki, Allahü teâlâ bir kulunu ibâdetleri ile meşgûl eyler. O ibâdetler, o kulun azıtmasına sebeb olur. Ya'nî kibir ve ucba kapılmasına yol açar. Yine öyle zaman olur ki, o kulunu bir işe, bir günâha düşürür. O günâhı sebebiyle kul o kadar üzülür ki, bu üzülmesi o kimsenin hidâyetine sebeb olur. Hâline bakıp gafletten uyanır. Tövbe ve istiğfar eder. Bu her iki durumda da atılgan olmamalıdır. Allahü teâlâ, cesâret ve atılganlıkla günâh işleyip de "O bizi affeder" diyen kullarını sevmez. Günâhları küçük görmekten daha zararlı birşey olmaz. Günâhların küçük olduğuna değil de, kimin koyduğu yasakları çiğnemekte olduğunu düşünüp, haya etmelidir."

"Hak teâlânın sevdiklerinin yolunda olmak ile dünyaya kıymet vermek, dünyâya düşkün olmak, bir arada bulunmaz. Bu yolda bulunan bir kimsenin kalbinde, dünyânın zerre kadar kıymeti bulunursa, yağdan kıl çıkması gibi, kolayca bu yoldan çıkar. Allahü teâlânın dostları, dünyâya hiç kıymet vermezler, onun için gam yemezler. Bütün dünyâyı bir lokma hâline getirip, bir velînin ağzına koysan, isrâf olmaz. İsrâf ona denir ki, birşey Allahü teâlânın rızâsına aykırı olarak sarfedilir. Allahü teâlâ, dünyâyı eliniz ile terketmeyi değil, kalbiniz ile terketmeyi ister ve beğenir."

"İşlediğin tâat ve ibâdetleri beğenmemelisin. O tâat sana hoş gelmemeli, bir lezzet aramamalısın. Tâatini beğenmek şirktir. Yalnız Allahü teâlânın emri olduğu için, buyurulduğu gibi, ya'nî ilmihâl kitaplarında bildirdiği gibi işlemeli. Tâatini Hak teâlâya ısmarla ve kendi beğenmeni şeytanın yüzüne çarp.
Beyt:

"Bir amel ki kalbine hoş gelir.
Bir günâhtır ki özrü müşkildir."

"Bedbahtlığın, zarar ve ziyan içinde olmanın en açık alâmeti, Allah yolunda hergün ilerliyememektir."

"Tasavvuf ehli arasında, emr-i ma'rûfa ve nehy-i münkere nikâr denir."

"Malı seviyorsan, yerine sarf et de sana sonsuz arkadaş olsun! Eğer sevmiyorsan, ye de yok olsun."

"Allahü teâlâ, kendi rızâsını istiyenlerin yardımcısıdır."

"Üç kısım ilim vardır ki, bunlar tövbe, tevekkül ve hakîkat ilimleridir. Tövbe ilmi ki, bu ilmi seçilmişler (büyük zâtlar) ve avam (diğer insanlar) kabûl ettiler. Tevekkül ilmi ki, bunu seçilmişler kabûl etti, ama avam kabûl etmedi. Hakîkat ilmi ki, insanların ilim, akıl ve anlayış seviyelerinin üstünde olduğu için, çok kimse onu anlıyamaz."

"Allahü teâlânın azâbına müstehak olanlar, her an gaflette bulunanlardır. Bunlar, başlarına gelmesi muhtemel olan korkunç azâbdan gâfil oldukları için, kendilerini emniyette ve rahat hissederler. Her zaman uyanık olan kalbler ise, her an korku ve hüzün ile dolu olurlar. Devamlı âhıret için hazırlık yaparlar. Dolayısı ile bu kimseler cezaya müstehak değildir."

“İnsana, âhırete giden yolda şu dört şey elbette lâzımdır! Birinci olarak, i’tikâd ve amel. Kendisine lâzım olan ilmi öğrenip tatbik etmek lâzımdır ki, bu ilim yolcuya yön verir, idâre eder. İkinci olarak, bir zikir lâzımdır ki, bu yolcuya tenhâda arkadaşlık etsin. Bu zikir yardımı ile yalnızlık çekmesin. Üçüncü olarak, bu yolcunun haram ve şüphelilerden sakınması ve dünyâya düşkün olmaması lâzımdır ki, uygun, olmayan düşünce ve başka şeyler kendisini meşgûl etmesin. Dördüncü olarak, bir yakîn lâzımdır ki, bu yolcuyu gideceği yere kadar götürsün. Ömründe bu dört şeyden ayrılmayan saadete kavuşur.”

“Dünyâ ne demektir biliyor musunuz? Gönlüne gelen ve seni Allahü teâlâdan uzaklaştıran her şey dünyâ demektir. Seni O’ndan başka birşey ile meşgûl eden her şey de fitnedir. Bu kısa ömrü, insanı Allahü teâlâdan uzaklaştıran şeylere yaklaşmakla geçiren, O’ndan başka şeylerle meşgûl olan kimse, âhıretini harâb etmiş olur. Bu ise, akıl sahiblerinin yapacağı şey değildir.”

“Sıdk ve muhabbetin alâmeti ahde vefadır.”

“Nefsiniz sizi uygun olmayan şeylerle meşgûl etmeden evvel, siz nefsinizi hayırlı şeylerle meşgûl ediniz.”

“Hak teâlâya yakın olmağı istememek ve düşünmemek cinâyettir.”

“Birisi, rü’yâsında Peygamber efendimizi gördü. Evliyâdan bir grup ile bir yerde oturuyorlardı. Herkes, O’nu dinliyordu. Birden semânın kapıları açıldı. Elinde ibrik ve leğen ile bir melek geldi. Melek, ibrik ve leğen ile herkesin önüne geliyor, orada bulunanlar ellerini yıkıyordu. Rü’yâyı gören kimse en sonda bulunuyordu. Sıra ona gelince, “Leğeni kaldırın. O, bu taifeden değildir” dediler. Melek de leğeni alıp götürdü. O kimse, Peygamber efendimize dönerek: “Yâ Resûlallah! Ben bunlardan değilim ama, biliyorsunuz ki, sizi ve bunları çok seven birisiyim” dedi. Peygamber efendimiz, “Bunlara muhabbet eden bunlardandır” buyurdu. Bunun üzerine melek, leğen ile ibriği getirdi. O kimse de elini yıkadı. Peygamber efendimiz o kimseye dönüp tebessüm ettiler ve “Bize muhabbet ettikçe bizimlesin.” O kimse bu rü’yâdan sonra bu yolun büyüklerinden biri oldu.”

Abdullah-i Ensârî hazretleri, Sehl-i Tüsterî (radıyallahü anh) hakkında şöyle anlattı: “Sehl bin Abdullahri Tüsterî hazretleri, evliyânın büyüklerinden idi. Hastalığı olanlar, gelip kendisine müracaat ederler, duâsı bereketi ile şifâya kavuşurlardı. Kendisinde ise basur illeti vardı ve bunun gitmesi için duâ etmezdi. Ebû Nasr Terşizî bana,

“Sehl, duâsı makbûl olan velî bir zât olduğu hâlde, onun basuru nedendir? Kendisi için niye duâ etmiyor?” dedi. Onun veliliği, o hastalıktan dolayıdır. Hastalığa sabrettiği için, velilik derecesi her an yükselmektedir. Bunun için o hastalığın sıkıntısına sabrediyor. Hastalık sebebiyle kazancı daha çok olduğundan, o illetin kendisinden gitmesi için duâ etmiyor, dedim.”

“Tasavvuf ehli arasında “Benim elbisem, benim ayakkabım” demek edebe uygun değildir. Dostlar arasında, hiçbir şeyi mülkiyetle nisbet etmemek, onların âdâbındandır. Zarûret müstesna.”

“Ebû Bekr-i Kettânî’ye Hazreti Muhammed’in (aleyhisselâm) talebesi derlerdi. Çünkü, Resûlullah efendimizi rü’yâsında çok görürdü. Öyle ki, O’nu hangi gün, hangi gece göreceğini bilirdi. İnsanlar kendisine ba’zı suâller sorarlar, o da rü’yâda Peygamber efendimize sorar, cevâbını alırdı. Bir defasında Resûlullah (aleyhisselâm) efendimiz, ona, (Bir kimse hergün kırkbir defa “Yâ hayyû yâ kayyûm. Yâ Lâ ilahe illâ ente” dese gönüller öldüğünde, onun gönlü ölmez.)”

“Kendisinden başka ilâh olmayan Allahü teâlânın kıymetli bir kulu vefât edeceği zaman, Azrâil (aleyhisselâm) gelerek “Korkma! Erhamürrâhımîne gidiyorsun. Asıl vatanına kavuşuyorsun. Büyük bayrama vâsıl oluyorsun. Bu cihan bir konaktır. Bu konak mü’minin zindanıdır, ödünç olarak sana verilen bu varlık bir bahânedir. Bu sebepten, bu bahâne gider ve uzaklaşır. Hakîkat meydana çıkarak, kişi devamlı diri olan Allaha kavuşur” der. O kul için, dünyâda bundan daha tatlı, daha hoş ve daha rahat bir gün olmaz.”

“Kişinin sözü amelinden çok olursa noksandır. Ameli sözünden fazla olursa kemâldir.”

“Allahü teâlânın bir kulunu sevmediğinin alâmeti; o kulun, kendisine fâidesi olmayan boş şeylerle meşgûl olmasıdır.”

“Ümitsizlik, küfür içinde bir kapıdır. Allahü teâlânın rahmetinden ümidini kesmek küfürdür.”

“Ârif; kalbini Allahü teâlâyı düşünmek, unutmamak için, vücûdunu da, insanların rahmeti ilâhiyyeye kavuşmaları için seferber eden kimsedir.”

“Bir zaman Hire’ye askerler geldi. Askerlerden birisi, köylünün birinden atlar için bir yük saman aldı. Ücretini tam olarak ödedi. Bu köylünün ihtiyâr bir babası vardı. O asker ile dost oldu. O ihtiyâr köylü, dostu olan askere dediki, “Bugün, hacılar hac etmektedir. Keşke biz de orada olsaydık. Asker “İster misin? Seni oraya eriştireyim. Ama kimseye

söylememen şartı ile" dedi. İhtiyâr; "Söylemem" dedi. Asker, Allahü teâlânın izni ile bir anda ihtiyârı Arafat'a ulaştırdı. Hac edip, lüzumlu vazîfeleri yaptıktan sonra, yine bir anda geri döndüler. İhtiyâr, askere dedi ki, "Senin gibi bir hâlde bulunan kimsenin, askerlerin arasında durmasına hayret ediyorum. Bu nasıl oluyor?" Asker şöyle cevap verdi: "Eğer benim gibi bir kimse bunların içinde olmasa idi, senin gibi bir ihtiyâr veya zayıf, muhtaç bir nine gelip derdini dökse kim bakardı? Kim alâkadar olurdu? Kim dostluk elini uzatırdı? İşte ben, birçok fâideleri düşünerek bunlar arasında bulunuyorum. Sakın sırrımı kimseye söyleme" dedi. İhtiyâr, işin içinde önce farkedemediği nice hikmet ve faidelerin bulunduğunu anlayıp, "Peki" dedi. Teşekkür edip ayrıldılar."

"Sana iyilik eden kimsenin esîri olursun. Ona karşı boynun bükük olur. Kendisine iyilik ettiğin kimseye karşı ise, tam tersi olur. Onun için, dâima herkese iyilik etmeli; fâideli olmaya çalışmalıdır. Nitekim bir hadîs-i şerîfte "**Veren el, alan elden üstündür**" buyurulmuştur."

"Ebü'l-Hüseyn isminde birisi, birgün hocam Husrî'yi incitmişti. O andan beri kalbimde ona karşı soğukluk duyuyorum."

"Allahü teâlâ, âriflerin gönüllerine ikramlarını yağmur gibi yağdırıyor. Arzu ettiklerini, en kısa yoldan arzularına kavuşturuyor."

Şeyh-ül-islâm Abdullah-i Ensârî hazretleri, Menâzil-üs-sâyirîn kitabında, Âl-i İmrân sûresi 103. âyet-i kerîmesinde meâlen; "Allahın ipine sımsıkı sarılın" kısmını şöyle tefsîr etmektedir "Âyet-i kerîmede geçen "Allahın habline (ipine) sımsıkı sarılın"dan murâd, Allahü teâlânın emirlerine riâyet ederek ibâdete devam etmektir. Âyet-i kerîmede geçen i'tisâmın (sarılmanın) üç derecesi vardır. Birincisi; normal insanların i'tisâmı ki, Allahü teâlâdan gelen emir ve yasaklara sarılıp, devam etmektir. Bu kısımda bulunan insanların ibâdet ve tâati, yakîn elde etmek içindir. Bu, Allahın ipine (Kur'ân-ı kerîme) sarılmaktır. İkincisi; seçilmişlerin i'tisâmı olup, bunların emir ve yasaklara uymaktaki gayretleri, Allahtan başka her şeyden kesilmek, O'na, O'nun emirlerine teslim olmaktır. Bu da urvet-ül-vüskâ'dır. Üçüncüsü; seçilmişlerin seçilmişlerinin i'tisâmı ki, bunların emir ve yasaklara uymaktaki gayretleri, Allahü teâlâyı müşahâde etmek, O'nun yakınlığı ile meşgûl olmak ni'metine kavuşmak içindir. Buna da i'tisâm-ı billah denir."

Şeyh-ül-islâm Abdullah-i Ensârî'nin (radıyallahü anh) Menâzil-üs-sâyirin kitabında, Hazreti Ömer'in bildirdiği hadîs-i şerîfte "İhsân nedir?" suâline cevaben Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki; "**İhsân, Allahü teâlâya, görür gibi ibâdet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da, O seni görüyor.**" Bu hadîs-i şerîf, pekçok hakîkati içerisine almaktadır.

Yine buyurdular ki:

"Ba'zı sâlih kimseler, bir hâdisenin nasıl neticeleneceğini firâsetle söyler. Bu hâdisenin neticesini Allahü teâlâ ona müşâhede ettirir, gösterir. Bu müşâhede, o kimsede devamlıdır. Ba'zı kimseler de vardır ki, bu müşâhede onda ba'zan olur, devamlı olmaz. O, onu Allahü teâlânın aşkının sarhoşluğu içinde iken söyler veya o söz dilinden çıkar da, söylediği hakîkat olur. Ama, onun bu hâlden haberi bile yoktur. İşte bu iki hâlin birinci olanı, ya'nî firâseti devamlı olanı makbûldür. Firâseti devamlı olanlara "Velâyet ehli" denir. Bu işler, "Abdal", "Ebrar" ve "Zühhâd" da olur. Firâseti ve müşâhedesi ba'zan olanlar da "Muhakkik"lerdir. Muhakkiklerde hâdiseler, ba'zan kapalı, ba'zan da açık olur. Eğer şaka ile söyleseler, Allahü teâlâ onları kırmaz, hakîkat eder. Eğer gaflet ile söylerse, cenâb-ı Hak yine dediğini vâki eder. Onlar, Allahü teâlânın sevgili kullarıdır.

" Hâce Abdullah-i Ensârî "rahmetullahi aleyh", (Menâzil-üs-sâyirin) kitabında buyuruyor ki: "Firâset iki türlüdür: Birincisi, ma'rifet sahiblerinin firâseti olup, talebenin isti'dâdını keşf etmek, Allahü teâlânın evliyâsını tanımaktır. İkincisi, riyâzet çeken, açlıkla nefslerini parlatanların firâseti olup, mahlûklara âit gizli şeyleri bilmektir. İnsanların çoğu, Allahü teâlâyı hatırlamayıp gece-gündüz dünyâyı düşündüğünden, dünyâ işlerinden ele geçirmek istedikleri şeylerden haber verenleri arıyor. Bunları büyük biliyor. Hattâ, bunları evliyâ, Allahü teâlâya yakın sanıyorlar. Evliyânın me'ârifine, doğru, ince bilgilerine dönüp de bakmıyorlar. Belki, bunlara dil uzatıp, bunlar Allahın sevgili kulu olsaydı, gayb olan şeylerimizi, gizli düşüncelerimizi bilirlerdi. Bizim hâlimizden haberi olmıyan bir kimse, mahlûkların üstündeki ince bilgileri hiç anlıyamaz diyerek, evliyânın firâsetine, Zâtı ilâhiye ve sıfatlarına olan bilgilerine inanmıyorlar. Böyle, yanlış ölçüleri sebebi ile, o büyüklerin doğru ilim ve me'ârifinden mahrûm kalıyorlar. Bilmiyorlar ki, Allahü teâlâ, o büyükleri, câhillerin gözünden saklamış, kendine mahsûs kılmıştır. Evliyâsını dünyâ işleri ile meşgûl etmeyip, kendisi ile meşgûl etmiştir. Evliyâ, insanların hâllerine, işlerine bağlansalardı, Allahü teâlânın huzûruna lâyık olmazlardı".

Abdullah-i Ensârî hazretlerinin Kenz-üs-sâlikîn (Zâd-ül-ârifîn) kitabında buyuruyor ki:

"Âhırette her incinin bir sedefi vardır. Herşeyin kendi hâline göre bir şerefi, değeri vardır. İnsanoğlu da kendisinde ilim bulunan bir sedeftir. Onun şerefi de ilim iledir. İlmi olmayan kimse, cahillik içinde kalır, muhabbet kadehini içemez, vilâyet libâsını giyemez. Allahü teâlâ câhili kendine dost edinmez."

"İlim, çok tekrar ve fazla müzâkere ile ele geçer. Ayrıca bunun için az uyumalı ve Allahü teâlânın yardımını talep etmelidir. Âlemlere rahmet olan Resûlullah (aleyhisselâm) efendimiz buyuruyor ki, "**Geceleyin Allahü teâlânın korkusundan ağlayan göze ateş dokunmaz.**" Bir kimse, 40 gün Allah için ihlâsla sabahlasa, hikmet pınarları zâhir olup, kalbinden lisânına akar. Peygamber efendimiz (aleyhisselam) "**Mü'min, gece çok ağlar, gündüz çok tebessüm eder**" buyurdu."

"Her denizin kenarı (sonu) vardır. Her günün gecesi vardır. Peşinden gece gelmiyecek gün, kıyâmet günüdür. Nihâyeti olmayan deniz, Allahü teâlânın rahmet deryâsıdır."

"Semâ tavanının seyyareleri olduğu gibi, her bir gaflet ve hatânın da bir keffâreti vardır. Mü'minlerin günahlarının keffâreti tövbedir."

"Şükür; ni'meti bilmenin ismidir. Zîrâ şükür, ni'meti vereni bilmeye götürür. Bu ma'nadan dolayı, Kurân-ı kerîmde İslâm ve îmâna şükür ismi verilmiştir."

"Sabır; nefsi istenilmeyen bir şeyden, dili şikâyetten alıkoymaktır. Sabır, insanlara en zor gelen huylardandır. Sabır üç derecedir Birincisi, Allahü teâlânın va'd (ni'met vereceğine söz vermek) ve va'dini (azâb edeceğini) düşünerek, imân üzere kalmak. Cezadan dolayı günah işlemekten kaçınmaktır. İkincisi, ibâdete ihlâs ile ve şartlarını yerine getirerek devam etmeye sabır etmektir. Üçüncüsü, belâlara sabretmek ki, böylece sıkıntılara verilecek sevâbları ve rûhun sıkıntılarına verilecek mükâfatı düşünerek sabretmektir."

Abdullah-i Ensârî hazretlerinin yazdığı kıymetli kitaplardan ba'zıları şunlardır: Menâzil-üs-sâyirîn, Şems-ül-mecâlis, Envâr-Üt-tahkîk, Tefsîr-ül-Kur'ân, Hülâsa fî şerh-i hadîs, Şerh-üt-taarruf li-mezheb-it-tasavvuf, Menâkıb-ı İmâm-ı Ahmed bin Hanbel.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı Hanâbile cild-2, sh. 247

2) Mu'cem-ül-müellifîn cild-6, sh. 133

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 365

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 1183

5) Esmâ-ül-müellifîn cild-1 sh. 452

6) Tabakât-ül-müfessirîn cild-1, sh. 452

7) El-A'lâm cild-4, sh. 122

8) Tabakât-ül-müfessirîn (Süyûtî) sh. 15

9) Tabakât-ı Hanâbile zeyli cild-1 sh. 50

10) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 977

11) Eshâbı Kirâm sh. 305

12) Rehber Ansiklopedisi cild-1 sh. 19

13) Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî cild-2, mk. 92

14) Kıyâmet ve Âhiret sh. 201